

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ

Анна Штефан,
*науковий співробітник відділу узагальнення експертної
та судової практики НДІ інтелектуальної власності
НАПрН України*

Унаслідок невідповідного до європейських норм стану боротьби з кримінально караними порушеннями прав інтелектуальної власності, Україна протягом багатьох років потрапляє до переліку десяти держав світу з найвищим рівнем піратства щодо програмного забезпечення, аудіовізуальних творів, фармацевтичних засобів. Значною мірою ця обставина спричинена низьким рівнем правової культури громадян, які свідомо придбавають та використовують об'єкти, виготовлені та розповсюджені з порушенням прав інтелектуальної власності. З іншого боку, відсутність у практичній діяльності правоохоронних органів методичних рекомендацій щодо використання спеціальних знань під час розслідування злочинів у сфері інтелектуальної власності призводить до труднощів у протидії таким видам правопорушень. Сьогодні, попри активні зусилля правоохоронних органів, загальний рівень злочинності у галузі інтелектуальної власності все ще високий, тому є очевидним, що вирішення проблеми запобігання і протидії злочинам в розглядуваній сфері сприятиме збереженню та примноженню інтелектуального капіталу держави, підвищенню її міжнародного авторитету.

Відповідно до ч. 1 ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» в редакції Закону України від 11 липня 2001 р. № 2627-III

(в подальшому — Закон), правова охорона надається творам у галузі науки, літератури та мистецтва. До об'єктів суміжних прав Закон відносить виконання, фонограми, відеограми, передачі організацій мовлення (ст. 35 Закону). Кримінальний кодекс (в подальшому — КК) України у ст. 176 встановлює відповідальність за незаконне відтворення, розповсюдження творів науки, літератури та мистецтва, комп'ютерних програм і баз даних, виконань, фонограм, відеограм і програм мовлення, їх незаконне тиражування й розповсюдження на аудіо- та відеокасетах, дискетах, інших носіях інформації, або інше умисне порушення авторського права та суміжних прав, якщо це завдало матеріальної шкоди у значному розмірі; вчинення цих же дій повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або якщо це завдало матеріальної шкоди у великому розмірі; вчинення цих же дій службовою особою з використанням службового становища, або організованою групою, або якщо це завдало матеріальної шкоди в особливо великому розмірі.

Цікаво відмітити, що хоча притягнення до кримінальної відповідальності за порушення авторського права та суміжних прав, відбувається лише у випадку порушення майнових прав, чомусь норма ст. 176 КК України міститься в розділі V — Злочини проти

виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.

Аналіз наведеної норми дає підстави дійти таких висновків. По-перше, об'єктом розглядуваного злочину є виключні майнові права авторів, виконавців, виробників фонограм і відеограм, організацій мовлення, оскільки відповідальність встановлена за незаконне вчинення дій, належних до виключного права на використання об'єктів авторського права і суміжних прав та виключного права дозволяти чи забороняти таке використання (ст. 15, 39–41 Закону). Пропозиції поширення кримінально-правової охорони на особисті немайнові права інтелектуальної власності [1, 6], не одержали підтримки на науковому й законодавчому рівнях унаслідок того, що ч. 1 ст. 11 КК України злочином визнається діяння, яке характеризується високим ступенем суспільної небезпечності. Порухення ж особистих немайнових прав автора — невизнання його авторства, не зазначення імені автора на примірнику твору тощо — позиції чинного законодавства України не є суспільно небезпечним, тому захист особистих немайнових авторських і суміжних прав відбувається в порядку цивільного судочинства.

По-друге, основною підставою криміналізації порушення авторського права та суміжних прав є заподіяння істотної шкоди майновим правам суб'єктів авторського права і суміжних прав. Примітка до ст. 176 КК України роз'яснює, що під значним розміром потрібно розуміти спричинення шкоди в розмірі 340 грн і більше, під великим розміром — 3400 грн і більше, під особливо великим — 17 000 грн і більше. Хоча в юридичній літературі було запропоновано визнати злочином порушення майнового права автора, виконавця, виробника

фонограми, відеограми, організації мовлення, незалежно від розміру заподіяної шкоди [2, 7], а в законопроекті № 4006 від 10 липня 2007 року «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення» мінімальний розмір спричиненої шкоди встановлений на рівні 85 грн, дослідники питань кримінальної політики зауважують, що пропозиції такого характеру містять загрозу тотальної криміналізації суспільства внаслідок надмірного застосування кримінальної репресії як провідного нині напряму протидії злочинності [3].

По-третє, ч. 1 ст. 176 КК України містить невичерпний перелік діянь, які можуть становити порушення авторського права та суміжних прав. Це означає, що будь-яка умисна дія чи бездіяльність, яка призвела до порушення авторського права та суміжних прав і спричинила майнову шкоду в сумі 340 грн, може вважатися злочином.

В Україні кримінально карані порушення авторського права та суміжних прав мають тривалу історію: з початку 90-х років XX століття практично на кожному кроці здійснювався продаж компакт-касет і відеокaset, відтворених без дозволу власників виключних майнових прав на музичні твори, фонограми, аудіовізуальні твори. Пізніше почали з'являтися піратські копії творів й фонограм на компакт-дисках, поступово витісняючи інші носії, а незаконна фіксація фонограм у форматі MP3, який дозволяє вміщувати на диск, розрахований на 80 хв звучання, як мінімум у 5 разів більше, принесла порушникам авторського права та суміжних прав чималі прибутки. З виникненням формату DVD, що був розроблений у 1996 році та поступово запроваджений в Україні з 2000 року, випадки порушення авторського права

на аудіовізуальні твори через незаконне відтворення їх на DVD-дисках та подальше розповсюдження набули надзвичайного поширення. І якщо піратські копії фонограм на компакт-касетах та аудіовізуальних творів на відеокасетах можна було відрізнити від легально введених в обіг за якістю звуко- й відеозапису, якістю поліграфії, що в багатьох випадках не виготовлялася, а назва фільму чи перелік пісень і виконавців просто друкувалися на звичайній обкладинці касети, незаконно виготовлені копії аудіовізуальних творів на DVD-дисках часто настільки подібні до оригіналу, що можуть ввести в оману навіть досвідченого покупця: обкладинка повністю відтворює оригінальну поліграфію, якість зображення дуже висока, можуть лише незначно відрізнятись переклад та дублювання фільму.

Огляд судової практики свідчить про те, що найбільш поширеними злочинами в галузі авторського права і суміжних прав сьогодні є незаконне відтворення та розповсюдження примірників фонограм й аудіовізуальних творів, незаконне відтворення, розповсюдження, зберігання комп'ютерних програм. Стосовно аудіовізуальних творів й фонограм найчастіше трапляються випадки незаконного відтворення таких об'єктів та їх розповсюдження; окрім незаконного відтворення й розповсюдження, комп'ютерні програми, що мають ознаки контрафактності, часто виявляються в офісах різних суб'єктів підприємницької діяльності — встановлюються на комп'ютерах й використовуються для створення текстів, креслень, таблиць, коректування фотознімків тощо.

Джерелами інформації про вчинення злочинів у сфері авторського права і суміжних прав можуть бути:

- оперативна інформація про місця незаконного використання при-

мірників творів, фоно-, відеограм та/або про осіб, які здійснюють таке використання;

- заяви споживачів про придбання примірників творів, фоно-, відеограм неналежної якості, що викликають сумнів щодо правомірності виготовлення та розповсюдження таких примірників;
- заява власника виключних майнових авторських та/або суміжних прав про факти незаконного використання об'єктів авторського права та суміжних прав;
- матеріали проведення перевірок діяльності суб'єктів підприємництва.

Специфіка розслідування таких злочинів полягає в необхідності встановлення низки обставин, які свідчать про факт порушення авторського права та суміжних прав.

Насамперед, встановлення потребує факт незаконності використання примірників творів та об'єктів суміжних прав — відтворення, розповсюдження, іншого використання. Цей факт, передусім, підтверджується відсутністю у підозрюваного документів, згідно з якими він має дозвіл від правовласника здійснювати відтворення, розповсюдження, інше використання відповідного об'єкта. Встановлення та доказування цієї обставини також може забезпечуватися через отримання показань підозрюваного, який може сам дати інформацію про факти вчинення ним неправомірних дій, що призвели до порушення авторського права і суміжних прав; допиту свідків, яким відомі певні обставини вчинення підозрюваним злочину; огляду приміщення, під час якого виявляються примірники творів і об'єктів суміжних прав, які мають ознаки контрафактності; обшуку приміщень та місць, щодо яких є достатні підстави вважати, що в них є незаконно виготовлені примірники творів, фоно-,

АВТОРСЬКЕ ПРАВО

відеограм або перебувають розшукувані особи, які підозрюються у вчиненні злочину в галузі авторського права і суміжних прав; виїмки незаконно виготовлених примірників творів, фонограм, відеограм на підставі точних даних, що ці об'єкти наявні в певній особі чи у певному місці. Як свідчать матеріали судової практики, поширеним способом отримання інформації про факти незаконного розповсюдження примірників творів, фоно-, відеограм є здійснення оперативної закупки.

По-друге, з'ясуванню підлягає, хто є власником виключних майнових прав на виявлені та вилучені примірники творів, фонограм, відеограм, які мають ознаки контрафактності. Встановлення цієї обставини може відбуватися через направлення відповідних запитів до організацій, що здійснюють діяльність у галузі відтворення та розповсюдження примірників об'єктів авторського права і суміжних прав, з переліком виявлених творів, фоно-, відеограм. У разі відсутності інформації про власника виключних майнових прав на певні об'єкти авторського права та суміжних прав відповідний запит із питанням про встановлення правовласника може направлятися до організації, уповноваженої законом здійснювати маркування примірників творів контрольними марками.

Після встановлення власників виключних майнових авторських і суміжних прав на виявлені твори, фоно-, відеограми з ознаками контрафактності необхідно підтвердити чи спростувати наявність дозволу правовласника, виданого правопорушникові на відтворення, розповсюдження, інше використання примірників відповідних об'єктів авторського права і суміжних прав. У разі наявності такого дозволу правовласники надають органам досудового слідства копії від-

повідних договорів, за відсутності дозволу — письмову заяву, в якій зазначають, що дозвіл на використання відповідних об'єктів авторського права і суміжних прав підозрюваному не надавався.

Розслідування злочинів у галузі авторського права та суміжних прав у випадку виявлення фактів незаконного відтворення й розповсюдження примірників творів, фонограм, відеограм потребує точного встановлення, чи є виявлені примірники контрафактними, тобто такими, що відтворені, опубліковані та/або розповсюджені з порушенням авторського права та суміжних прав (ст. 1 Закону). З метою встановлення цієї обставини органами досудового слідства призначається експертиза, а перед експертом ставляться питання, чи мають виявлені примірники ознаки контрафактності. Експертне дослідження проводиться шляхом порівняння примірників творів, фонограм, відеограм, наданих власником виключних майнових прав, та вилучених примірників, а за результатами експертного дослідження може бути виявлено, зокрема, таке:

- на вилучених примірниках (власне на носіях або їхніх упаковках) відсутні чи не повністю відображені відомості про назву твору, імена виконавців, авторів тексту та музики, аранжувальника, тривалість звучання, виробника фоно- або відеограми (для музичних творів, фоно-, відеограм); режисера-постановника, автора сценарію, художника-постановника, оператора-постановника, продюсера, виконавців головних ролей, державний номер прокатного посвідчення (для аудіовізуальних творів); назву твору, ім'я чи найменування виробника (для комп'ютерних програм);
- упаковка (обкладинка) вилучених носіїв відрізняється від наданих

правовласниками зразків за кольоровою гамою, способом розміщення інформації, іншими ознаками, з країв папір містить сліди різальних інструментів, кромка паперу нерівна, не має індивідуального поліетиленового упакування;

- на поверхні DVD-диска відсутнє поліграфічне зображення чи якість такого зображення дуже низька;
- низька якість зображення за яскравістю, контрастністю та насиченістю кольорів, а також прояви випадіння сигналів, наявність сторонніх записів та ефекту «кіно-театру»;
- на упаковках відсутня інформація про власника виключних майнових прав на відповідних твір, фоно-, відеограму на території України, відсутні або не відповідають дійсним регіональні коди зони;
- на дисках, виготовлених в Україні, відсутні спеціальні ідентифікаційні СІД-коди;
- на упаковках носіїв відсутні контрольні марки;
- один носій містить два або більше аудіовізуальних твори, дві або більше комп'ютерні програми, два або більше музичних альбому, в той час як надані правовласниками примірники вміщують на одному носії лише один твір (музичний альбом);
- твори, фонограми та відеограми зафіксовані на диски типів DVD-R (аудіовізуальні твори) та CD-R (комп'ютерні програми, фоно-, відеограми), в той час як надані правовласниками примірники зафіксовані на носіях форматів DVD та CD відповідно;
- комп'ютерні програми мають ознаки зламаної системи активації, серійні номери або відсутні або збігаються з іншими серійними номерами.

Наявність, принаймні, декількох з описаних вище ознак є підставою для висновку про те, що виявлені примірники не відповідають вимогам чинного законодавства України, яким визначені умови відтворення та розповсюдження примірників творів, фоно-, відеограм, та є контрафактними.

Також для правильної кваліфікації злочинів, які розглядаються, необхідно встановити суму матеріальної шкоди, спричиненої порушенням авторського права та суміжних прав. Розмір такої шкоди у випадку незаконного розповсюдження примірників творів, фоно-, відеограм може встановлюватися через встановлення доходу, який міг отримати правовласник від продажу примірників відповідних творів, що вираховується множенням середньої ціни одного примірника відповідного об'єкта на кількість виявлених контрафактних примірників.

При іншому незаконному використанні об'єктів авторського права та суміжних прав, наприклад, встановленні на комп'ютер неліцензійного програмного забезпечення й використанні його в підприємницькій діяльності, матеріальна шкода визначається на основі цін на відповідні комп'ютерні програми, виготовлені та розповсюджені згідно з вимогами чинного законодавства. Так, зокрема, В. з метою здійснення підприємницької діяльності в галузі фотографічних послуг придбав два комп'ютери та встановив на них неліцензійні комп'ютерні програми для обробки фотографій: Adobe Photoshop CS 3 та CorelDRAW Graphics Suite X4. Представник компанії Adobe Systems, що є власником виключних майнових прав на комп'ютерну програму Adobe Photoshop CS 3, та корпорації Corel, що є власником виключних майнових прав на комп'ютерну програму CorelDRAW Graphics Suite X4, надав

слідчим органам довідки про мінімальну вартість ліцензії на використання зазначених програм, а розмір спричиненої вчиненням злочину шкоди був визначений як грошові кошти, які не були отримані правовласниками внаслідок використання В. контрафактних примірників зазначених програм [4].

Хоча судовій практиці відомі й випадки неправильного визначення розміру спричиненої майнової шкоди та неправильної кваліфікації злочину, пов'язаного із порушенням виключних майнових прав на комп'ютерні програми. У листопаді 2008 року працівниками УДСБЕЗ ГУМВСУ у Львівській області та головним державним інспектором ДДІВ МОН України була проведена перевірка діяльності Інтернет-клубу «Шрек», у результаті якої було виявлено, що на 11 комп'ютерах, розташованих у клубі, встановлені неліцензійні комп'ютерні програми Microsoft Windows XP Pro. Органами попереднього слідства було визначено, що власник клубу внаслідок використання контрафактних примірників зазначеної програми спричинив компанії Microsoft майнову шкоду у розмірі 17 215 грн., але при проведенні попереднього слідства та судовому розгляді цієї справи дії обвинуваченого чомусь кваліфікувалися за ознаками злочину, передбаченого не ч. 3 ст. 176 КК України, а ч. 1 ст. 176 КК України, що безумовно було помилковим: як зазначено вище, майнова шкода в розмірі від 17 000 гривень розглядається як шкода в особливо великому розмірі, відповідальність за спричинення якої встановлюється ч. 3 ст. 176 КК України. Всупереч вимогам чинного законодавства України, підсудний був визнаний винним у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 176 КК України [5].

Важливим аспектом розслідування вчинених і запобігання майбутнім

злочинам у сфері авторського права та суміжних прав є виявлення осіб, які здійснюють незаконне відтворення, тиражування примірників творів, фоно-, відеограм, та місць зберігання виготовлених контрафактних примірників. Матеріали судової практики засвідчують, що в багатьох випадках підозрюваний, щиро каючись у вчиненні злочину та прагнучи допомогти слідству, не називає органам досудового слідства осіб, у яких були придбані контрафактні примірники об'єктів авторського права та суміжних прав, оскільки або дійсно не знає прізвищ, місць зберігання контрафактної продукції та інших даних, або з якихось міркувань не бажає розкривати наявну інформацію. Часто підозрювані дають показання такого характеру, що до них на ринку підійшов чоловік, назвався певним іменем і запропонував недорого купити велику партію дисків [6], або повідомляють, що незаконно виготовлені примірники творів, фонограм, відеограм придбані у невстановлених осіб [7]; в матеріалах деяких кримінальних справах взагалі не зазначається джерело отримання підозрюваним контрафактної продукції, а лише доводиться факт її розповсюдження [8].

Нерідко особи, підозрювані у вчиненні порушення авторського права та суміжних прав, не визнають своєї вини, дають досудовому слідству суперечливі й плутані показання, намагаються піддати сумніву факт контрольної закупки. Так, О. і М., обвинувачені у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 176 КК України, під час проведення слідчих дій і при судовому розгляді справи наголошували на тому, що диски із записами аудіовізуальних творів вони купували у різних місцях для поповнення власної домашньої колекції, чим відрізняються контрафактні диски від ліцензійних — не знають; продаж дис-

ків вони не здійснювали, а мали на меті лише обмінюватися дисками між собою та з іншими особами; в їхніх діях немає ніякого порушення, оскільки такі диски продаються у багатьох місцях [9].

Що стосується практики призначення покарань за вчинення злочинів у сфері авторського права і суміжних прав, звернемо увагу на таке.

Огляд судової практики показав, що значна кількість злочинів, передбачених ч. 1 ст. 176 КК України, вчиняється особами, що раніше не притягувалися до кримінальної відповідальності, а обвинувачені практично завжди висловлюють щире каяття й активно сприяють розслідуванню злочину. Особам, що обвинувачуються у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 176 КК України, оскільки такий злочин визнається не тяжким та зважаючи на інші обставини, наприклад, утримання неповнолітніх дітей, призначається покарання у вигляді виправних робіт строком до 6 місяців або позбавлення волі строком до 1 року 6 місяців, проте абсолютну більшість засуджених звільняють від призначеного покарання на підставі п. 6 ст. 1 Закону України «Про амністію» або звільняють від відбування призначеного покарання на підставі ст. 75 КК України з випробуванням та іспитовим строком 1 рік. У випадках, коли підсудний в судовому засіданні визнає свою вину та зобов'язується відшкодувати майнову шкоду, заподіяну власникам виключних майнових прав на відповідні твори, фоно-, відеограми, поширеним є покарання у вигляді штрафу в мінімальному розмірі [5]. Також відомі випадки звільнення на підставі вироку суду від кримінальної відповідальності та закриття кримінальної справи у зв'язку з дійовим каяттям. У будь-якому разі присуджуються конфіскація та знищення всіх вилучених примірників

ків контрафактних дисків або вилучення та знищення жорстких дисків комп'ютерів як носіїв неліцензійного програмного забезпечення.

Злочини, передбачені ч. 2 ст. 176 КК України, доволі часто вчинюються групою осіб, які, попередньо узгодивши спільні дії, закупають контрафактні примірники творів і фонограм, орендують декілька торговельних місць на ринку та здійснюють розповсюдження примірників об'єктів авторського права і суміжних прав, виготовлених без дозволу власників виключних майнових прав на такі об'єкти. Особам, які обвинувачуються у вчиненні таких злочинів, призначається покарання у вигляді штрафу чи позбавлення волі на строк від 2 до 3 років, але практично всі засуджені звільняються від відбування призначеного покарання на підставі ст. 75 КК України з випробуванням та іспитовим строком 1–3 роки [6; 8; 9]. Конфіскація та знищення всіх вилучених примірників контрафактних дисків або вилучення і знищення жорстких дисків комп'ютерів як носіїв неліцензійного програмного забезпечення присуджується у всіх випадках.

Щодо злочинів, передбачених ч. 3 ст. 176 КК України, можна зауважити, що значна частина таких злочинів вчиняється однією особою із завданням матеріальної шкоди в особливо великому розмірі, а також організованими групами, учасники яких об'єднувалися з метою здійснення незаконної діяльності, розробляли її план та напрями, розподіляли між собою функції. Призначення покарань за таких злочинів нерідко зводиться до штрафу у мінімальному розмірі, передбаченому санкцією ч. 3 ст. 176 КК України [10], із позбавленням права займатися діяльністю, пов'язаною з розповсюдженням примірників аудіовізуальних творів строком на 1 рік або без позбавлення та-

кого права, а також до позбавлення волі на мінімальний термін, передбачений санкцією ч. 3 ст. 176 КК України. Як і в попередніх випадках, нерідко засуджених звільняють від відбування призначеного покарання на підставі ст. 75 КК України з випробуванням та випробним терміном, а конфіскація та знищення всіх вилучених примірників контрафактних дисків є обов'язковою.

Наведене вище демонструє, що в Україні до осіб, винних у порушенні авторського права та суміжних прав, часто застосовуються досить м'які санкції, які в багатьох випадках фактично, є відповідальністю лише на папері в тексті вироку. Так, у м. Запоріжжі діяла група, що складалася з п'яти осіб, які впродовж 1 року постійно займалися реалізацією контрафактних примірників аудіовізуальних творів. В ході досудового слідства було встановлено, що всім учасникам групи було відомо, що диски, реалізацію яких вони здійснюють, є незаконно виготовленими примірниками аудіовізуальних творів, більше того, вони свідомо здійснювали розповсюдження саме контрафактних примірників творів, оскільки вважали, що прибуток від їх реалізації значно вищий, аніж прибуток від продажу ліцензійних копій, а організатор розробив цілу систему безпеки та конспірації: орендував торговельні місця на різних ринках; щоб запобігти відтоку інформації, не знайомив між собою трьох продавців; регулярно змінював номери мобільного телефону. Через рік група розпалася, але кожен з її учасників ще протягом майже року продовжував незаконну діяльність з розповсюдження контрафактних примірників творів. Усі підсудні визнали свою вину, проте жоден з них не розкрив органам досудового слідства джерело отримання неліцензійної аудіовізуальної продукції. Суд при-

судив одному з учасників групи, що був організатором, покарання у вигляді штрафу в мініальному розмірі, встановленому санкцією ч. 3 ст. 176 КК України, чотирьом іншим — по 3 роки позбавлення волі із звільненням від відбування покарання з іспитовим строком в 1 рік. Також всі п'ятеро засуджених вироком суду позбавлені права займатися діяльністю, пов'язаною з розповсюдженням примірників аудіовізуальних творів строком на 1 рік [7]. Можливо, засудження судами України осіб, винних у порушенні авторського права та суміжних прав, до досить м'яких покарань є ще однією з причин поширення злочинів у цій сфері — власне факт наявності судимості для багатьох осіб може виявитися не важливим: злочин не тяжкий і покарання за його вчинення не буде суворим, у той час як прибутки від реалізації контрафактних примірників творів і комп'ютерних програм на порядок вищі, ніж від торгівлі ліцензійними примірниками.

Розглядаючи порядок кримінально-правового захисту авторського права та суміжних прав, не можна обійти увагою питання подання цивільного позову в таких кримінальних справах та практику розгляду цих позовів. Власники виключних майнових прав на об'єкти авторського права та суміжних прав згідно зі ст. 28 Кримінально-процесуального кодексу України, практично в кожній кримінальній справі висувають до обвинувачених позови про відшкодування майнової шкоди, заподіяної внаслідок розповсюдження контрафактних примірників аудіовізуальних творів, комп'ютерних програм, фонограм. Але внаслідок того, що обвинувачені, зазвичай, не визнають позови, а представники власників виключних майнових прав на відповідні об'єкти часто не з'являються в судові засідання, не підтримують свої позови під час су-

дового розгляду, в переважній більшості випадків такі позови залишаються без розгляду [9; 10; 11].

Підбиваючи підсумки, слід зазначити, що сьогодні актуальною та необхідною є розробка методичних рекомендацій з використання спеціальних знань під час розслідування злочинів у галузі авторського права та суміжних прав, що сприятиме більш повному, точному й усебічному встановленню всіх обставин вчинених злочинів. Також безумовно важливими є

подальші глибокі наукові дослідження питання кримінально-правової охорони авторського права і суміжних прав. ♦

Список використаних джерел

1. *Нерсесян А. С. Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / А. С. Нерсесян // Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — К., 2008. — 22 с.*
2. *Гулкевич В. Д. Кримінально-правова охорона авторського права і суміжних прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / В. Д. Гулкевич / Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів, 2008. — 20 с.*
3. *Харченко В. Реалізація принципів кримінальної політики (Щодо захисту прав інтелектуальної власності) [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.viche.info/journal/1383/>.*
4. *Архів Корабельного районного суду м. Миколаєва. Справа № 1-510/09.*
5. *Архів Миколаївського районного суду Львівської області. Справа № 1-101/09.*
6. *Архів Оболонського районного суду м. Києва. Справа № 1-262/10.*
7. *Архів Жовтневого районного суду м. Запоріжжя. Справа № 1-614/09.*
8. *Архів Голосіївського районного суду м. Києва. Справа № 1-123/10.*
9. *Архів Ленінського районного суду м. Вінниці. Справа № 1-69/09.*
10. *Архів Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська. Справа № 1-11/10.*
11. *Архів Замостянського районного суду м. Вінниці. Справа № 1-480/09.*